

Å leve med bjørn – for innbyggere i bjørneområder

FOTO Steinar Wikan

Innledning

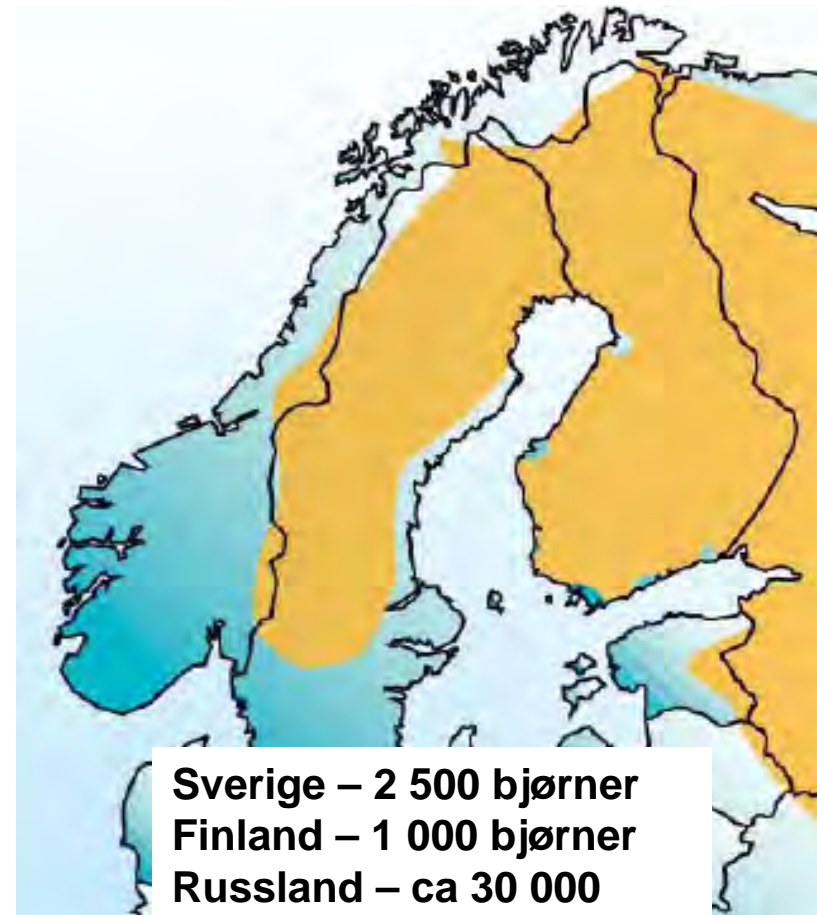
- Hvert år oppstår konflikter mellom mennesker og bjørn i Skandinavia.
- Mange av disse kan forebygges.
- Du kan langt på vei unngå å skape problemer med bjørn ved:
 - å kjenne til bjørners atferd
 - å ta ansvar for at de ikke finner noe å spise i nærheten av mennesker.

FOTO: Kurt Burström

Bjørn i Norge

- Rundt 6–12 reproduserende binner har helt eller delvis tilhold på norsk side av grensen.
- Stortinget har 15 årlige yngler i Norge som målsetting .
- Flere konflikter ventes i grensetraktene med økende bjørnetetthet.

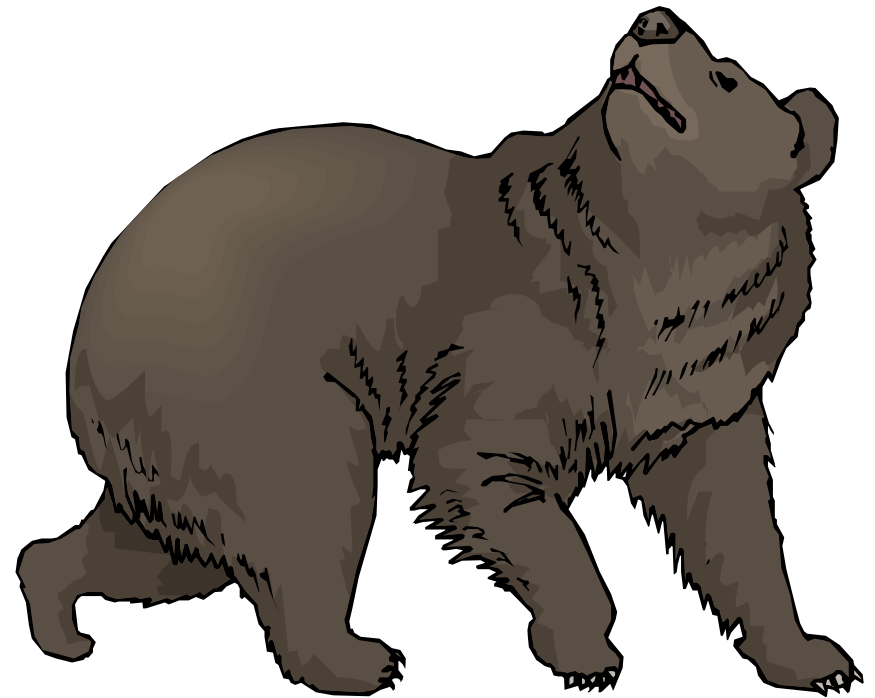
Hvilke bjørner blir « problembjørner »?

- Bjørnen har en godt utviklet luktesans og er alltid på leiting etter mat.
- Hvis en bjørn forbinder folk og hus med mat kan den fort bli en « problembjørn ».

Typiske problembjørner

- Unge bjørner som skal klare seg selv for første gang uten mora.
- Unge hannbjørner som er fortrent av store, voksne hannbjørner.
- De kan søke seg inn til bebyggelse hvis de blir sultne nok.

Hva er bjørnen ute etter?

Bjørner kan lokkes av:

- Fôr til husdyr og kjæledyr
- Fuglemat
- Fiskeavfall
- Sjøppel
- Slakteavfall og kadavre etter husdyr og vilt
- Hagefrukt
- Åte til jakt eller fotografering

Bjørnen har godt matminne!

- Har en bjørn funnet mat én gang i nærheten av mennesker vil den gjerne komme tilbake for å få mer.
- Jo oftere en bjørn får tak i mat ved mennesker, desto mer uredd og nærgående kan den bli.

Fôr ikke bjørnen!

- Ved tilvenning kan bjørnen miste respekten for mennesker og bli farlig.
- Fôring av bjørn fører ofte til at den må bøte med livet.

FOTO: John Linnell

En fôret bjørn er en død bjørn!

LEVE MED BJØRN

Forebygging er viktig!

For å hindre problemer:

- Før bjørnebesøk: fjern alt som kan lokke til seg bjørn.
- Om problemer oppstår: sjekk mulige lokkemidler og fjern dem snarest!
- Rydd bort det som lokket inn bjørn og fjern belønningen, så ikke bjørnen har lenger grunn til å oppsøke stedet på ny.

**Det er lettere
å forebygge
bjørneproblemer
enn å løse dem!**

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

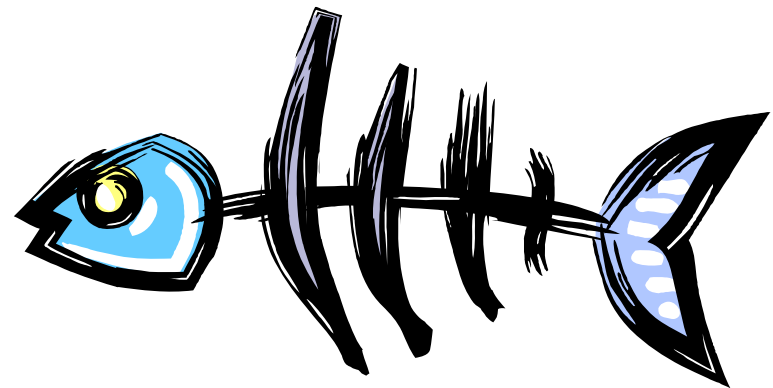
Håndtering av animalsk avfall

Oppbevar slakterester fra jakt, fiske, husdyr mm enten:

- innendørs (slaktehus, garasje eller uthus)

eller

- i lukkede beholdere/konteinere, som siden fjernes eller deponeres.

Forskriftsmessig behandling av husdyrkadavre

Mattilsynet regulerer dette:

- **Forskrift om transport og behandling av animalsk avfall, og anlegg som behandler animalsk avfall av 05.11.1999 nr 1148 (www.lovdata.no).**

Ta kontakt med kommunen for mer info!

Nedgraving av husdyrkadavre

- Ifølge forskriften kan avfall med lav smittefare graves ned på gårdsplassen.
- Skal et husdyrkadaver skal graves ned, så bør det ligge så dypt at det blir vanskelig for bjørnen å grave det opp (minst 2 m)!
- Grav ikke ned kadavre nær bebyggelse!

Bortkjøring av kadavre

- Husdyrkadavre kan kjøres bort til spesialdeponier i enkelte bjørnekommuner.

Skjerm avfallet med elektrisk gjerde

- Sett opp strømgjerde rundt avfallet for å hindre bjørnens tilgang hvis beholderne er ikke er lukttette.

FOTO: Charlie Russell

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

Skjerm avfallet med elektrisk gjerde

- Det er best å bruke 3–5 velspente, galvaniserte ståltråder og trykte trestolper i hjørnene.
- Den laveste tråden skal sitte 20–30 cm fra marken og spenningen skal være minst 4500 V.

FOTO: Charlie Russell

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

Utlekking av åte

- **Åte til jakt og/eller fotografering bør ikke legges nær bebyggelse eller annen menneskelig aktivitet!**
- **Husk også at det er forbudt å bruke åte som lokkemiddel ved lisensfelling av bjørn.**

FOTO: USFWS

LEVE MED BJØRN

**Ta kontakt med
kommunen din for råd
og regler vedrørende
avfallshåndtering!**

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

Utbytte fra jakt og fiske

- **Jegere bør sørge for at felt storvilt transporteres ut av terrenget snarest mulig.**
- **Viltkjøtt bør ikke oppbevares i nærheten av jakthytter.**
- **Ikke deponer slakteavfall fra jakt eller fiske langs veier, nær turstier eller bebyggelse.**

Dyrefôr

- Oppbevar mat og fôr til husdyr og kjæledyr innendørs. Bjørner oppsøker gjerne gårds plasser om de kjenner lukt.
- Surfôrballer blir noen ganger ødelagt av bjørner, særlig om de står i skogkanten.
- Unngå slik plassering eller sett opp strømgjerde rundt dem.

Fuglefrø kan lokke bjørn

- Fjern alle rester etter fuglefrø, talgballer mm før bjørnene kommer ut av hiene på våren.

**Oppbevar fristende
mat innendørs
eller
i bjørnesikre
beholdere!**

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

Hageavfall og nedfallsfrukt

- Store mengder grønnsaksavfall, frukt mm kan bjørnen oppdage.
- Bruk en åpen kompostbeholder med grovt materiale i bunnen og bland det opp med tørt materiale, for å minske lukten.

Hageavfall og nedfallsfrukt

- **Samle sammen nedfallsfrukt før den begynner å råtne.**
- **Store mengder kan kjøres til kommunale komposter eller legges i skogen, minst 3 km fra bebyggelse og godt unna stier og veier.**

Husholdningssøppel

- **Bjørner kan lete etter mat i søppeldunker, spesielt i områder med økende bjørnetetthet.**
- **Har den funnet og spist søppel er risikoen for gjensitt stor.**
- **Forebygg ved å vurdere nøye hvordan søppel håndteres i bjørneområder.**

Riktig søppelhåndtering

Slike tiltak må samordnes i nabolaget:

- Hold det rent og ryddig rundt søppeldunk/avfallskonteiner.
- Sorter ut luktende rester og bruk tette forpakninger før de plasseres i søppelet.
- Vask søppelbeholdere regelmessig.

Riktig søppelhåndtering

- Unngå overfylte søppeldunker.
- Kontrollér at topplokket kan lukkes på riktig måte.
- Om det ofte blir fullt, sørg for å bruke flere beholdere eller oftere tømning.

Riktig søppelhåndtering

- Pakk søpla i to tette plastposer. Ikke overfull, og knyt plastposene godt igjen før de legges i dunken.
- Søppeldunker bør oppbevares i en bygning (garasje, bod el) og kun settes ut like før søppelhenting.

Matlaging utendørs

- Etter å ha spist ute i hagen, bør man rydde unna matrester før natten.
- Reingjør fett fra griller eller oppbevar grillen innendørs.
- Tøm ikke ut matfett utendørs nær huset.

Riktig søppelhåndtering

- I Sverige er det under utvikling søppeldunker som kan tåle 90 minutters bjørnehåndtering.
- Sjekk med myndighetene lokalt for informasjon vedrørende bjørnesikre anordninger for søppeldunker.

FOTO : Andreas Norin

Husholdningskompost

Reduser lukten slik:

- Plasser kompost på et vindstille sted i skyggen. Ikke legg kjøtt- eller fiskerester der.
- Finfo del husholdsavfall for rask nedbryting. Bland det med tørt, kullstoffrikt strømateriale.
- Bland avfallet skikkelig slik at luften gjennomsyres det hele. Da blir fukt og lukt absorbert raskt. Med kompost som lukter særdeles sterkt er dette spesielt viktig.
- Dekk over toppsjiktet med et «lokk» av strø. Bli komposten likevel besøkt av bjørn, bør man sette opp et flyttbart strømgjerde.

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

Bjørner i nærheten av veier, innmark og bebyggelse

FOTO : Kurt Burström

- Disse bjørnene blir attraksjoner, og tiltrekker seg folk.
- Hvis en bjørn venner seg til nærgående mennesker kan de fort bli mindre sky.
- Dermed må de avlives fordi det ikke lenger er mulig å skremme dem bort.

Bjørner blir stresset av oss!

- **Bjørner blir lett stresset av mange nærgående mennesker i området.**
- **En stresset bjørn kan plutselig gå til angrep om den kjenner seg truet eller forfulgt.**
- **Bjørnens stresstoleranse er umulig å vurdere, for en bjørn som spiser og ser rolig ut kan likevel være opprørt og provosert.**

FOTO: John Linnell

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

Hva kan DU gjøre?

- **Kast aldri ut søppel og matrester på veien eller nær bebyggelse.**
- **Ta kontakt med myndighetene om du ser en bjørn som spiser søppel eller lignende langs veien.**
- **Stopp aldri og gå absolutt ikke ut av bilen hvis du ser en bjørn på eller like ved veien.**
- **Fôr aldri bjørner!**

Prosjektet «Leve med bjørn» er et samarbeidsprosjekt mellom Norsk Institutt for Naturforskning, Bioforsk-Svanhøvd og Viltskadecenter i Sverige, og er finansiert med bidrag fra Fylkesmennene i Finnmark, Troms, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Hedmark og Oslo/Akershus.

Presentasjonen er laget av Scott Brainerd (NINA), Martin Smith (Bioforsk), og John Linnell (NINA)

LEVE MED BJØRN

NINA

Norsk institutt for naturforskning

